

## Overzichtstabel uitvoeringsprogramma diffuse bronnen

### Bijlage 1

### Voortgang acties Rijk (svz, per mei 2009)

Probleemstof	Doelbereik gerelat. aan 2027 tenzij PG-stof.	Maatregel Rijk	Trekker	Stand van zaken
<b>Cadmium</b>	Wsl. geen doelbereik	1 Ondersteunt EU-initiatief voor aanscherping	LNV	Vergt internationale bronaanpak. Tevens nalevering uit de bodem.
<b>PAK Benzo- fluorantheen, Benzoapyreen, Antraceen, Fluorantheen</b>	Wsl. geen doelbereik	2 Verbod steenkoolteer binnenvaart ('96) internationale maatregelen ('07-...)	V&W	Belegd in LBOW-werkgroep Scheepvaart. Werkgroep heeft gerapporteerd aan LBOW in oktober 2008. Conclusie is dat, gelet op alle maatregelen die reeds internationaal zijn getroffen, waarin België is achtergebleven, er nog slechts aanleiding is om specifiek met België te overleggen over verdere reducties. Dit overleg is gaande. Op grond daarvan zal Nederland in EU-kader voorstellen een verbod via aanpassing van de technische eisen aan binnenvaartschepen te laten doorwerken (richtlijn 2006/87/EC). Dan geldt het verbod EU-breed. Toekomstige ontwikkelingen van emissies blijven gemonitord.
		3 Volgen ratificeren Scheepsafvalstoffenverdrag (SAV) voor o.a. bilgewater en ladingresten	V&W	Van de verdragspartijen diende alleen België nog te ratificeren. Dit is inmiddels gebeurd. Nederland implementeert het verdrag via het Scheepsafvalstoffenbesluit. Conform de huidige planning treedt e.e.a. voor 1 november 2009 in werking. De in NL betrokken handhavingsdiensten bereiden zich momenteel in goed onderling overleg hierop voor, onder meer door de verzorging van gerichte opleidingen.
		4 Onderzoek invloed veranderde brandstofmix op emissies (07); brandstofsamenstelling incl. toeslagstoffen en motor(luchtemissies)	VROM	Er loopt een onderzoekprogramma BOLK (Beleidsgericht Onderzoeksprogramma Luchtkwaliteit en Klimaat). Onderdeel hiervan is een deelstudie naar de invloed van biobrandstoffen op luchtkwaliteit. Voor dieselmotoren geldt dat de emissies van fijn stof (inclusief roetdeeltjes) gunstig worden beïnvloed door ontwikkelingen in de motortechniek en door Europese eisen m.b.t. het van fabriekswege installeren van roetfilters. De voorziene veranderingen in de brandstofmix doen daar niet aan af. Voor benzinemotoren zijn vooral de loodvervangende stoffen als MTBE en ETBE, de opvolger van MTBE, belangrijk. De emissies daarvan naar het milieu zijn momenteel vooral een gevolg van (vermoedelijk) lekkages bij benzinepompen en van het lozen van deze stoffen door schepen die hun tanks reinigen tijdens het varen. Deze laatste bron wordt door het ratificeren van het scheepsafvalstoffenverdrag naar verwachting (zo goed als) dichtgeknepen. De problematiek van de lekkages van benzinepompen wordt in overleg met de sector opgepakt.
		5 Run off van wegen in AMVB lozingen buiten inrichtingen: voorbeeldfunctie ('07)	V&W	Wordt opgenomen in RWS-verbetervoorstellen "Hand in eigen boezem"/diffuse bronnen. Omvat RWS-brede monitoring: aan de hand van de monitoringsresultaten worden probleemsituaties in kaart gebracht en aangepakt als sprake is van ontoelaatbare belasting van de omgeving.
		6 Smeermiddelen; voorbeeldfunctie	V&W	De Rijksrederij (Vlootbeheer RWS Noordzee) is eind 2008 een milieu- en duurzaamheidsstraject gestart en wil in 2012 de vloot vijf keer zo duurzaam onderhouden en exploiteren ten opzichte van 2008. Voor de Rijksoverheid is een document duurzaam inkopen voor vaartuigen opgesteld waarin het gebruik van milieuvriendelijke smeermiddelen wordt gestimuleerd. Het Kennispunt Milieuvriendelijke Smeermiddelen (KMS) van Rijkswaterstaat stimuleert de toepassing van deze middelen in de grond, weg- en waterbouw. De LBOW-werkgroep Scheepvaart heeft aanbevelingen opgesteld om het gebruik van smeermiddelen verdergaand te stimuleren. Aanbevolen wordt om in 2009 het KMS uit te breiden met het onderdeel vaartuigen. Dit zal samen met document duurzaam inkopen vaartuigen de Rijksrederij verder ondersteunen. Hierdoor is zij in staat om het goede voorbeeld te geven en op te treden als launching customer.
	7 Binnenvaart-convenant/innovatie ('06-'09)	V&W	Innovatieprogramma binnenvaart inmiddels van start. Voorstellen kunnen worden ingediend.	

Probleemstof	Doelbereik gerelat. aan 2027 tenzij PG-stof.	Maatregel Rijk	Trekker	Stand van zaken
		8 Onderzoek ontwikkeling keurmerk binnenvaart ('07-'08); voorbeeldfunctie	V&W/	Onderzoek in overleg met branche en instituten in volle gang; besluitvorming verwacht medio 2009. In discussie is hoe het behalen van het keurmerk aantrekkelijk gemaakt kan worden voor ondernemers. Branche doet onderzoek naar investeringsbereidheid. Duurzaam beheer schepen V&W onder andere door te werken met scheepsmilieuplannen.
		9 Onderzoek binnenvaart in groen beleggen	VROM, V&W	Moet nog worden gestart.
		10 Preventie-actie met alternatieve vorm van voortstuwing recreatievaart*	V&W	Aansluiting wordt gezocht bij een initiatief van HISWA en enkele marktpartijen waarbij de mogelijkheden worden onderzocht om de brandstofceltechnologie te introduceren als alternatieve vorm van voortstuwing in de pleziervaart. Hierbij zal niet alleen aandacht zijn voor technische aspecten en kosten, maar ook voor veiligheid en de logistiek van bevoorrading. Voor de korte termijn gaat het om zuiniger, stillere en schonere motoren, o.m. door toepassing van hybride voortstuwing (elektrisch en fossiel).
PCB's	Nee	11.Schrootbedrijven; onderzoek naar emissies	VROM	Oorzaak eventuele PCB-emissies gelegen in acceptatie door schrootbedrijven van met PCB's verontreinigd schroot (bijmenging met afvalolie); aan de voorkant oplossen door goede handhaving acceptatie; actiehouders VROM-inspectie (VI) en Wm-bevoegd gezag. Voor 2009 gaat de VI, op basis van de resultaten van uitgevoerd ketenonderzoek dit jaar (nog eens) 20-30 inspecties uitvoeren die bestaan uit het bemonsteren van olie-water-slib scheidings bij de genoemde risicobedrijven (autodemontage/schrootbedrijven). Deze controles worden uitgevoerd in samenwerking met het RIVM. Daarbij kijkt de VI ook naar verleende milieuvergunningen en het daarin opgenomen acceptatiebeleid van afvalstoffen. Er zijn voor dit onderzoek 3 provincies geselecteerd. Het onderzoek (de bemonsteringen) wordt medio 2009 uitgevoerd.
Gewasbeschermingsmiddelen en biociden	onbekend	12 Implementatie beslisboom voor de toelating op aspect winning drinkwater uit oppervlaktewater.	VROM/ LNV	In 2008 methodiek voor landbouwtoepassingen gereed gekomen en in EU-overleg ingebracht. Inventarisatie meningen lidstaten door EC (Europese Commissie) is onderhanden. In 2009 komt aanvullend deel voor verhandingen.
		13 beslisboom voor de toelating op aspect waterorganismen, die KRW-proof is	VROM, LNV	Project gestart in 2006; conceptvoorstel gereed in 2010; inbreng in EU in 2010/2011; implementatie in toelating na 2010.
		14. Reactie Kabinet op nota Evaluatie duurzame gewasbescherming	VROM, LNV	In juli 2007 is reactie naar de Tweede Kamer gestuurd. De daarin aangekondigde actie m.b.t. het maken van nieuwe normen voor 20 stoffen door RIVM is gereed. Op basis van nieuwe normen wordt besloten of, en zo ja welke maatregelen moeten worden genomen om emissies terug te dringen. Het project Schone Bronnen faciliteert hierbij. Het project Telen met Toekomst (TmT), dat een brug slaat tussen onderzoek (WUR) en praktijk, zal in de loop van 2010 worden geëvalueerd. WUR doet i.o.v LNV onderzoek naar verbeteren en ontwikkelen van innovatieve geïntegreerde gewasbescherming.
		15. Informatieverspreiding praktijkervaringen landbouw	LNV	Er is sprake van doorlopende kennisverspreiding.
		16. Handhaving	LNV, VROM	Het Handhavingsprogramma gewasbeschermingsmiddelen en biociden 2008-2011 is in uitvoering. Voor biociden is het gedifferentieerd handhavingsbeleid gestart.
TBT	Nee	17 Ratificatie IMO-verdrag NL ('07)	V&W	Op 17 september 2007 heeft Panama als 25ste land het verdrag aanvaard en daarmee het wereldhandelstonnage op 38.11% gebracht. Het verdrag is op 17 september 2008 in werking getreden.
		18 Handhaving	V&W	Ook nalevering vanuit (water)bodem. IVW: Certificaten en handhaving TBT-verbod RWS: Na 2012/2013 TBT-eisen - gericht op afwezigheid – bij scheepswerven. Ondertussen monitoren emissies bij scheepswerven. Dit jaar 1 <sup>e</sup> serie metingen in gang gezet.

Probleemstof	Doelbereik gerelat. aan 2027 tenzij PG-stof.	Maatregel Rijk	Trekker	Stand van zaken
<b>Atrazine</b>	Nee	19. NL zet in op EU-verbod	LNV	Er is een nationaal verbod. Buitenlandse bronnen grotendeels het probleem.
<b>Glyfosaat en andere middelen op verhardingen</b>	onbekend	20. Onderzoek naar certificering ('07) bij gebruik op verhardingen  * Voorbeeldfunctie, opdrachtgeverschap	VROM, V&W	In opdracht van VROM is vooral in 2007 door SMK (Stichting Milieukeur) gewerkt aan een certificeringsmogelijkheid. Dit is in juni 2008 gereed gekomen. Certificering uitvoerders (vnl. hoveniers) vergt een aantal maanden overgangstijd. Certificering is vanaf 1 januari 2010 verplicht. Onderdeel van afspraken met RGD. RWS werkt conform de milieubarometer niveau 'goud' in terreinbeheer en niveau 'zilver' in wegbeheer.* Bij beiden geldt dat mag worden afgeweken van de milieubarometer om gevaarlijke situaties te voorkomen (bijv. toepassen algenwerende middelen op steigers).
<b>Isoproturon</b>	Doelbereik 2015 lijkt mogelijk	21. Project schone bronnen onderzoekt mogelijkheden reductie * Beslisboom water en drinkwateraspecten in toelatingsaspecten, incl. drainageaspecten ('07)	LNV	NL werkt op EU-niveau aan een nieuw coherent beoordelingssysteem.
<b>Diuron</b>	Onbekend	22. Innovatieonderzoek voor speciale teelten 23. Biocidenbeleid, ook naar EU (2015)	LNV VROM	In NL geen toelating. Communicatieplan is uitgevoerd en geactualiseerd, er komt/is veel extra communicatie over het gedifferentieerde handhavingsbeleid. Tevens is één aanspreekpunt ingesteld, de helpdesk biociden bij het CTGB. Deze moet het bedrijfsleven en de gebruikers beter informeren.
<b>Stikstof</b>	Nee	24. 3 <sup>e</sup> Actieprogramma N-rl ('06-'09)	LNV	Inmiddels is op 24 maart 2009 het vierde actieprogramma nitraat aan de Tweede Kamer aangeboden. Dit bestrijkt de periode 2009-2013. Zie paragraaf in brief over dit onderwerp.
		25. Aanpassing AMVB-Glastuinbouw ('09)	LNV, VROM	V&W, VROM en LNV zijn gestart met de ontwikkeling van een aanpak voor deze sector die is gericht op de geïntegreerde implementatie van zowel de Nitraatrichtlijn als de Kaderrichtlijn Water. Over de contouren daarvan valt nog niets te zeggen.
		26 Innovatieve pilots ('07-'15) o.a. in gebieden met grote uitspoeling en waar 50 mg/l nitraat ontoereikend is om de ecol. doelen te halen etc.*	V&W, LNV, VROM	Innovatieve pilots om tot kosteneffectieve maatregelen te komen om de doelen van de Kaderrichtlijn Water voor nutriënten te behalen. Deze pilots vallen binnen de scope van het Innovatieprogramma KRW. VenW is met de uitvoering van dit programma gestart. Het geld dat hiervoor beschikbaar is wordt in de periode 2008-2011 weggezet via twee tenders. De ingediende innovatieve pilots concurreren daarbij met de andere ingediende innovatieprojecten. Projecten met de beste kostenbatensaldo's en de meeste innovatiekracht worden gehonoreerd (zie voor verdere toelichting begeleidende brief).
		27. Aanpassen maatlat duurzame veehouderij	VROM, LNV	De maatlat duurzame veehouderij is per 1 april 2009 uitgebreid met de thema's diergezondheid en energie, naast de bestaande thema's ammoniak en dierenwelzijn
		28. Innovatieonderzoek afvalwater stallen ('08)	LNV, VROM	Valt binnen de scope van het Innovatieprogramma KRW.

Probleemstof	Doelbereik gerel. aan 2027 tenzij PG-stof.	Maatregel Rijk	Trekker	Stand van zaken
<b>Fosfaat</b>	Nee	29. Evenwichtsbemesting in 2015 ❖ 3 <sup>e</sup> Actieprogramma N-ri ('04-'09) ❖ 4 <sup>e</sup> Actieprogramma N-ri (2010-2013)  ❖ Aanpassing AMVB Glastuinbouw ('09)	LNV LNV LNV, VROM	Bijbehorend acceptabel onvermijdbaar fosfaatverlies is nog niet bepaald (range 0 - 5 kg P2O5/ha). Mesteval. '07 geeft aan wat max. is voor P-evenwicht Bodem levert na. Zie voor het overige opmerkingen bij actie 24 en 26. 4 <sup>e</sup> Actieprogramma N-ri is in maart aan de Tweede Kamer gestuurd. Zie voorts par. 3 in de brief.
		❖ Innovatieve pilots ('07-'15) t.b.v. fosfaatlekkende gronden*  30 Onderzoek fosfaat in vaatwasmidd./EU-detergentia	V&W, LNV, VROM. V&W	Zie stikstof.  In de EU is al enige jaren een discussie gaande over de noodzaak om fosfaat in (vaat)wasmiddelen te verbieden. Er is vooralsnog geen zicht op dat op korte termijn, nog in 2009, voorstellen in deze richting door de Commissie zullen worden gedaan. Voor Nederland is fosfaat in wasmiddelen geen probleem omdat sinds 1991 die op vrijwillige basis zijn uitgefaseerd. Dit geldt niet voor vaatwasmiddelen omdat die destijds vanwege het mindere milieubelang buiten de afspraken zijn gelaten.
<b>Zink</b>	Nee Doelbereik mede afh. van def. normstelling en nalevering (water)bodem	31. AMvB's WM/WVO - Inrichtingen ('07) - Huishoudens ('07) - Buiten-inrichtingen ('07) Duurzaam inkopen	VROM	AMvB's per 1-1-2008 in werking. Besluitvorming over zware metalen in de bouw is vertraagd door discussie met sector over wetenschappelijke onderbouwing van bestaan van een probleem met emissies van zink (en koper en lood) naar bodem, grondwater en oppervlaktewater. Vertraagt tevens doorwerking naar duurzaam inkopen. RIVM-rapport hierover is in maart 2009 gepubliceerd, Uiterlijk 2009 besluitvorming emissie-eisen in regelgeving en over doorwerking naar duurzaam inkopen (zie verder paragraaf zware metalen in begeleidende brief)
		32. Ontw. handreiking incl. emissiecijfers, biobeschikbaarheid ('07-'09)	VROM	Handreiking sinds mei 2008 beschikbaar. Omgaan met biobeschikbaarheid in oppervlaktewater vastgelegd in protocollen t.b.v. implementatie KRW in waterplannen van bevoegd gezag.
		33 Voorbeeldfunctie, opdrachtgeverschap	VROM, V&W	Wordt ingevuld door vaststelling criteria duurzaam inkopen. Zie ook actie 31.
		34. NL zal een EU-initiatief voor aanscherping normen in veevoer steunen	LNV	Op EU-niveau is momenteel niet sprake van initiatieven m.b.t. aanscherping normen.
		35. Onderzoek met sector naar reductiemogelijkheden veevoer	LNV, VROM	Onderzoek is gaande.
		36 Wegmeubilair en anodes, voorbeeldfunctie	V&W	Wat betreft wegmeubilair wordt aangesloten bij besluitvorming over criteria zware metalen duurzaam inkopen. M.b.t. anodes wordt duidelijkheid verschaft over de lijn die RWS volgt voor toepassing van anodes (welke materialen in welke situaties), d.w.z. zo milieuvriendelijk mogelijk tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten en risico's. Op basis van adviezen zijn zinkanodes op kunstwerken in een aantal gevallen vervangen door aluminium anodes. Er is nog geen generieke beleidslijn binnen RWS ontwikkeld.
		37 Run off voorbeeldfunctie	V&W	Wordt opgenomen in RWS-verbetervoorstellen "Hand in eigen boezem"/diffuse bronnen; zie verder punt 5.
		38 Innovatieonderzoek autobanden	VROM	Na overleg met deskundigen is de verwachting dat vanuit de markt geen belangstelling bestaat om verder onderzoek naar het toepassen van nano-zink bij de productie van autobanden te doen. Op basis hiervan zou moeten worden besloten of er sprake is van een commercieel bruikbare alternatieve productiemethode. De interesse is mede afhankelijk van de vraag of toepassing

Probleemstof	Doelbereik gerel. aan 2027 tenzij PG-stof.	Maatregel Rijk	Trekker	Stand van zaken
				van nano-zink financieel aantrekkelijk is. Dit is nu niet het geval maar kan veranderen door de prijsontwikkeling van de grondstof op de markt. Omdat zink geen prioritaire stof is biedt de route via maatregelen op EU-niveau niet of nauwelijks een perspectief.
<b>Koper</b>	Nee Doelbereik mede afh. van def. normstelling en nalevering (water) bodem	39 Onderzoek met sector naar reductiemogelijkheden koperbaden gericht voorkomen hoofproblemen en alternatieve middelen LTO meerjarenprogramma	LNV/VROM	Opmerkingen bij en actie 31, 32 en 33 van toepassing.  Toelatingsbeleid diergeneesmiddelen relevant voor altern. Kopersulfaat. Bewustwording van boeren en het tegengaan van het gebruik van koper in voetbaden is een onderdeel van SPADE. Spade heeft een website ( <a href="http://www.spade.nl">www.spade.nl</a> ) waarin ondermeer uitgewerkt wordt welke mogelijke maatregelen boeren kunnen nemen om de koperbaden te verminderen. In 2009 wordt/is ook een folder over dit onderwerp uitgebracht. Vanuit SPADE wordt dit onderwerp bij boeren onder de aandacht gebracht.
		40 innovatieonderzoek remvoeringen*	VROM/V&W	Omdat er alternatieven zijn voor de vervangingsmarkt, zonder koper, waarbij gebruik wordt gemaakt van keramische materialen, wordt nagegaan hoe het met de introductie hiervan op de markt is gesteld en wat de toepassing op grote schaal zou kunnen belemmeren. Voor eind 2009 wordt getracht hierover duidelijkheid te hebben. Koper is geen prioritaire stof op EU-niveau en het reduceren van de emissies van koper in remvoeringen via maatregelen op EU-niveau is net zoals bij zink in banden geen kansrijke route.
		41 Innovatieonderzoek bovenleiding railverkeer	V&W, VROM	Uit inmiddels door Prorail verricht onderzoek komt naar voren dat geen sprake zou zijn van onaanvaardbare milieubelasting; bovendien zijn er geen echte alternatieven voorhanden. De verwachting is dat emissies (verder) afnemen met de ontwikkeling van het nieuwe bovenleidingsysteem (B4).
		42 Internationale inzet voor koperhoudende antifouling  43 Innovatieonderzoek alt. voor koperhoudende antifouling	V&W/VROM  V&W	In het verleden door het College voor de Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen (CTGB) bepaald dat koperhoudende aangroeiwerende verf voor de sector recreatievaart niet toegelaten kan worden omdat een te grote hoeveelheid koper in het water terecht komt. Dit besluit is aangevochten bij de Nederlandse rechter. Deze oordeelde dat de verf gebruikt mag worden totdat het CTGB met een herbeoordeling komt. De notificatieprocedure voor de normen voor koperhoudende aangroeiwerende verf loopt nog i.v.m. discussie over de juiste correctie voor biobeschikbaarheid.  In 2007 heeft TNO Industrie en Techniek in opdracht van VROM, V&W en SenterNovem een inventarisatie afgerond naar technologieën of producten die de aangroei op de scheepswand van pleziervaartuigen kunnen weren. In totaal zijn 17 coatings en 21 niet-coatings onderscheiden. Verdere ontwikkeling van milieuvriendelijke alternatieven gaat gepaard met te hoge kosten voor alleen de pleziervaart als doelgroep. Het gevolg is dat wordt meegelift met de antifoulingssystemen voor de zeevaartsector. Technologieën/producten die niet in aanmerking komen voor de zeevaart, maar wel in principe voor de pleziervaart in zoet oppervlaktewater worden niet verder opgepakt. In 2007 en 2008 zijn in 3 jachthavens op initiatief van de Hiswa praktijkproeven met ultrasonische apparatuur uitgevoerd ter voorkoming van aangroei op pleziervaartuigen. Het resultaat was wisselend. Door het verbod om TBT als coating toe te passen zijn alternatieven als siliconen coatings of harde coatings ontwikkeld. Deze kennen enige mate van algenaangroei. Verffabrikanten en onderwaterborstelbedrijven hebben RWS gevraagd om onderwaterborstelen van scheepshuiden in oppervlaktewater toe te staan. Er wordt op dit moment gewerkt aan een protocol en randvoorwaarden om dit borstelen mogelijk te maken. De Rijksrederij past in 2009 op minimaal twee schepen de genoemde harde coating toe.

Probleemstof	Doelbereik gerel. aan 2027 tenzij PG-stof.	Maatregel Rijk	Trekker	Stand van zaken
		44 Verspreiden/update duurzame jachthaven	VROM/V&W	Het concept van een duurzame jachthaven wint door de jaren steeds meer terrein in NL. Zo is in 2008 aan 49 jachthavens een Blauwe Vlag toegekend. De Blauwe Vlag is een internationaal kwaliteitskeurmerk voor o.a. een veilige en schone jachthaven. Ook andere jachthavens die niet wensen deel te nemen aan deze campagne hebben doorgaans een vergelijkbare bedrijfsvoering. Een aantal jachthavens in NL hebben de duurzaamheidsgedachte omarmd en propageren de <i>duurzame</i> jachthaven te zijn. Deze fungeren als voorbeeld voor andere jachthavenbeheerders voor het verkrijgen van ideeën en bouwstenen voor duurzaamheid binnen hun eigen jachthaven.
<b>Lood</b>	Ja	Voorbeeldfunctie, opdrachtgeverschap	VROM, V&W	Zie opmerkingen bij zink en koper (actie 31 e.a.)
		45 Uitfasering vislood 2012 of verbod	V&W	In de 2 <sup>e</sup> helft van de jaren '90 is in de werkgroep 'Visloodoverleg' een aantal alternatieven voor het lood in de sportvisserij verkend en ontwikkeld. Niet voor alle toepassingen bleken bruikbare alternatieven voorhanden en op korte termijn te ontwikkelen. Sindsdien werkt Sportvisserij Nederland aan bewustwording om het gebruik van lood terug te dringen. Onlangs is opnieuw een verkenning uitgevoerd naar het gebruik van vislood in NL, de beschikbare alternatieven en (beleidsmatige) initiatieven in het buitenland. Bij beschikbaarheid van (kosten)effectieve alternatieven zal de overheid (VROM, V&W) samen met de sportvisserijsector (Sportvisserij Nederland en DIBEVO) een communicatietraject starten om loodvrije alternatieven voor vislood op de Nederlandse markt te introduceren en een gedragsverandering bij de sportvisser te bewerkstelligen met als doel het loodgebruik in de sportvisserij verder te verminderen. Voor de toekomst wordt een gebruiksverbod overwogen voor bepaalde visloodtypen, waarvoor (kosten)effectieve loodalternatieven voorhanden zijn.
<b>MBTE en ETBE</b>	kwantitatief doel nvt.	46 Bepalen herstelrichtwaarde, art. 13 Wbb 47 Brononderzoek	VROM	Naar verwachting publicatie Circulaire met herstelrichtwaarden in zomer 2009, monitoringsverplichting via Activiteitenbesluit in werking sinds 1-1-2009 Onderzoek werking preventieve voorzieningen in overleg met de sector uit te voeren..
<b>Chloride</b>	Onbekend	48 Voor zover relevant; aandacht bij vergunningverlening	V&W	GEEN DIFFUSE BRON. Vervalt als actie.
<b>Diergeneesmiddelen</b>	Geen normering	49 Diermedicijn-onderzoek en maatregelprogramma	LNV, VROM	Zie paragraaf 4 in brief en bijlage 2 (svz acties geneesmiddelen).
<b>Geneesmiddelen</b>	Geen normering	50 Humaan medicijngebruik-onderzoek (en pilots) en maatregelprogramma	VWS, VROM, V&W	Zie paragraaf 4 in brief en bijlage (svz acties geneesmiddelen).
<b>Huishoudelijk/Bacteriologisch</b>	Nvt	51 Verbod vuilwater recreatievaart/AMvB huishoudens  52 Regeling vuilwater overige schepen	VROM  V&W, VROM	Dit verbod is per 1 januari 2009 van kracht geworden. Communicatie/voorlichting aan recreanten over lozingenverbod toiletwater recreatievaart wordt tot 1/1/2010 gecontinueerd. Vanuit toezicht en handhaving wordt dit jaar extra aandacht besteed aan de voorzieningen aan de wal voor de ontvangst van toiletwater recreatievaart (aantal voorzieningen en de kwaliteit ervan).  <b>Kleine passagiersschepen</b> Voor deze schepen (<50 personen) is de strategie om de lozingen van huishoudelijk afvalwater per 1/1/2015 te beëindigen. Voor deze groep schepen wordt in 2009 de proef vuilwaterinzameling aan boord en afgifte aan de wal voortgezet. Daarnaast start in 2009 een pilot milieukeurmerk waarbij het vuilwaterinitiatief breder wordt ingebed en waarmee de schippers op het lozingenverbod in 2015 worden voorbereid.  <b>Grote passagiersschepen</b>

Probleemstof	Doelbereik gerelat. aan 2027 tenzij PG-stof.	Maatregel Rijk	Trekker	Stand van zaken
		53 Regeling treintoiletten	VROM	<p>Door vertraagde ratificatie van het Scheepsafvalstoffenverdrag zal het lozingenverbod ongezuiverd huishoudelijk afvalwater passagiersschepen &gt; 50 personen naar verwachting per 1/11/2009 in werking treden. Maatregelen kunnen bestaan uit opvang of zuivering aan boord. Het ingezamelde afvalwater of zuiveringsslib dient aan ontvangstinrichting te worden afgegeven. Bedrijven verenigd in de Vereniging van Ondernemingen in de Milieudienstverlening ten behoeve van de Scheepvaart hebben aangegeven dat er een adequate inzamelstructuur is die nagenoeg landelijk dekkend is.</p> <p><b>Binnenvaart goederenvervoer</b>  Nieuwbouw: De insteek voor deze schepen is eveneens beëindiging van het ongezuiverd lozen van huishoudelijk afvalwater. De schepen kunnen de benodigde voorzieningen (vuilwatertank of zuivering aan boord) zonder technische complicaties en extra meerkosten aan laten brengen. In 2009 wordt (inter)nationaal overleg opgestart om te bezien op welke wijze en binnen welke termijn zo'n lozingenverbod kan worden geëffectueerd.</p> <p>Bestaande schepen: Voor deze categorie zal een onderzoek worden uitgevoerd door een extern bureau naar technische (on)mogelijkheden van een lozingenverbod. Op basis van deze uitkomsten zal worden besloten of en wanneer en onder welke voorwaarden er een lozingenverbod voor deze categorie gaat gelden.</p> <p><b>Vaartuigen Rijksrederij</b>  De Rijksrederij (Vlootbeheer RWS Noordzee) is eind 2008 een milieu- en duurzaamheidstraject gestart om in 2012 de vloot vijf keer zo duurzaam te onderhouden en exploiteren ten opzichte van 2008. Voor Rijksoverheid is ook een document duurzaam inkopen voor vaartuigen opgesteld. De Rijksrederij geeft hiermee onder meer het goede voorbeeld v.w.b. het beëindigen van lozingen van ongezuiverd huishoudelijk afvalwater.</p> <p>Het lozen van huishoudelijk afvalwater vanuit treinen zal worden gereguleerd in het Besluit lozen buiten inrichtingen. Het concept hiervan wordt naar verwachting medio 2009 gepubliceerd.</p> <p>De regels zijn gericht op het beëindigen van het lozen van ongezuiverd afvalwater van toiletten. Het lozen van ongezuiverd toiletwater vanuit materieel dat na inwerkingtreding van het besluit in productie wordt genomen is niet toegestaan. Dit betekent dat afvalwater ofwel moet worden opgevangen en afgevoerd, ofwel moet worden gezuiverd. Voor bestaande situaties is geen overgangsrecht opgenomen. De vervoerders zijn autonoom een traject gestart om de lozingen aan te pakken, gekoppeld aan renovatie van bestaand materieel. De voortgang van dit autonome traject zal regelmatig worden bezien. Mocht blijken dat de voortgang stagneert, dan zal alsnog in overgangsrecht worden voorzien</p>

Probleemstof	Doelbereik gerelat. aan 2027 tenzij PG-stof.	Maatregel Rijk	Trekker	Stand van zaken